

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru economi numai 4 cor. pe an.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Dr. Vajda și „Gazeta“.

Să știe că „Gazeta Trans.“ din Brașov oșindește rău de tot pe toți acei, cari, cu inimă curată, iau parte la luptele noastre politice a activiste, hulindu-ne pe toți, în frunte cu deputații noștri, ca pe niște fanțuși și vizionari ce nu știm ce facem. Buni și înțelepți sunt numai cei-ce stau în fericiți amorțire zisă pasivitate.

Ținuta „Gazetei“ a dat dlui Dr. Vajda, un fruntaș al generației tinere activiste, condeiul în mână și dsa publică în „Poporul R.“ un articol mai mare polemic cu „Gazeta“ și părerile ei. O combate cu foc tineresc, dar' cu idei și dovezi vădit adevărate. Vom da și noi părți alese din articolul dlui Dr. Vajda.

Cassandra maghiară.

Unul dintre bărbații cei mai înțelepți ai Ungurilor de azi, e Ludovic Mocsáry. Dsa a fost președinte al partidului kossuthist, dar' s'a retras din fruntea lui, ne-mai putându-să înțelege cu oamenii noi și zvăpăiați din partid, cu privire la felul cum e a să păși față cu popoarele maghiare din țară. Dl Mocsáry a fost și e adinc încredințat în sufletul său, că de Ungaria numai așa are să fie bine, dacă Ungurii, ca poporul ei prim, vor sta bine cu neamurile nemaghiare. Că de-or sta tot rău cu ele, cum azi stau, în o zi de grea cupănză, Ungurii pot plăti scump volnicia ori nedreptatea lor din zilele de pace! Iar' oamenii mai noi — crescuți sub înfurierea gazetăriei și chiar științei jidovite de azi, zic: Nu! Nimic lor și totul nouă! De aceea Mocsáry văzînd limpede rătăcirea fraților săi, s'a retras dintre ei, și din cînd în cînd le mai adresează cite un cuvînt așezat, înțelept, un fel de cîntec de *Cassandra*, ca cîntecul Cassandrei dela Troia, care vedea primejdia pentru neamul său, o spunea strigînd frunțașilor cetății sale iubite, dar' aceia, orbiți de ură și patimi față cu Romanii, nu voiau să o audă, o socoteau de o ne-bună ce are viziuni, vedenii bolnave. Până fu chiar cum Cassandra le propocise, și să prăbușiră ca vai de ei!

Dl Mocsáry, această înțeleaptă și limpede văzătoare Cassandra a Maghiarilor, — le cîntă mai nou, un nou cîntec fraților săi. Spune ce vede: că rău fac ei, chiar și în aceste zile, că sunt răi cu popoarele nemaghiare și cu atît sunt mai slabi față cu Austria, de sub a cărei înfuriere de tot felul, ar vrea să se zmulgă. Și-i provoacă a lua altă ținută față de nemaghiari, de vor să fie, ca mâne, destul de tari și pentru lupte în afară.

Vom spicu în prea interesante și adevăratele cuvinte ale dlui Mocsáry.

Cin' te crede?

Un hohot de ris a produs în cercurile românești gazetarul ungar, deputatul Nicolau Bartha, prin articolul său „Nădejdi înfrînte“ de Dumineca trecută. Spunînd el cum li-s-au sfirșit de prost nădejdi ce-și făcuseră că acum odată tot vor zmulge dela Viena comandă ungurească în armată, — în durerea desnădejdiei sale, gazetarul maghiar, zice:

„Ne vom înșirui. Ne vom organiza. Toți, mari și mici, ai „națiunii“, ne vom contopi într'una întru apărarea

constituțiunii! *Vom da mână cu naționalitățile* în cadrul patriotismului cinstit. Ne unim și cu Croații“... etc. — numai să învingem.

Săracul „patriot“ mistuit de flacăra dorului de-a deveni mare și tare! Acum în ciasuri de primejdie, iar' răsăr pe buzele lui de fariseu vorbele viclene pe care părinții săi la 1848 le purtau pe buze: „frățietate“, „egalitate“, etc. cu cari au amestecat pe mulți Români să le creadă, iar' cînd au urmat zilele de pace, iată cum își arată „frățietatea“.

Acum iar' le-ar trebui frăția noastră! Ar tinde chiar „nobila“ lor mână spre noi, deși numai acum la alegerile trecute ei, kossuthiștii erau, cari să țină cu nasul mai pe sus, cu graiul și în scris, față de noi nemaghiarii! Dar' cine ar fi, dl Bartha, ușuratic, care să se arunce așa de iute a vi-o primi? Bateți-vă numai în capete singuri, cît voiți, noi nu ne vom mai lăsa așa de ușor folosiți nici de voi, cum nu ne lăsăm nici de ceilalți!

Între alegători.

Dl Dr. Aurel Novac, deputatul cercului Sasca, va ținea în 1 Octombrie adunare de alegători în Răcășdia, iar' la 7 Octombrie în Iladia, și la 8 Oct. în Vraniu și Berliște, dînd privilegii și poporului nostru din acele părți a-și spune cuvîntul în vîlmășala politică prin care trece țara.

Prin Caraș.

În comitatul Caraș-Severin au fost puse la cale trei adunări de popor: una la Bocșa, care însă n'a putut fi ținută, că anunțarea ei nu s'ar fi făcut în ordine;

a doua la Sacul, care s'a și ținut, fiind de față mulțime mare de popor. Dar' această adunare a fost, în decursul ei, risipită în chip volnic de solgăbirăul renegat Gartner, sub cuvînt, că unul din vorbitori, dl Birăuțiu, ațîță la ură contra „claselor“ (contra treptelor domnești) ce-s mai presus ca poporul de rînd. Intervenirea solgăbirăului a iscat așa o ferbere și o nemulțumire în popor, că conducătorii adunării numai cu mare greu l'au putut reținea de a nu sări să-l înhațe pe volnicul slujbaș, prin ce ar fi dat privilegii gendarmilor a sări cu armele între oameni, producîndu-se Dzeu știe ce mare încurcătură;

a treia la Mehadica, fiind una din cele mai mărețe adunări din cîte s'au ținut până acum pentru votul universal! Au luat parte la 5000 de oameni! Totul a decurs în bună ordine. Vorbitorii au fost bravi. Înșuflețire mare. S'au luat hotărîri pentru votul universal.

La Șibot!

Dl Dr. A. Vlad, deputatul Orăștiei, își ține a treia dare de seamă Dumineca viitoare la Șibot. Deputatul va trece prin *Bînțînți*, vorbind și aci pe scurt poporului și luînd apoi cu sine și pe frații Bînțînțeni, vor merge cu toții, peste cîmp, la vecinul Șibot, unde vor veni și frații noștri din *Balomir*, și aci, în fața alegătorilor și poporului din aceste trei comune fruntașe, va avea loc darea de seamă și vorbirile celelalte.

Nădăjduim a avea o adunare din cele mai frumoase!

Adunare în Zlatna.

Frații noștri din Munți, deși n'au deputați naționali în cercurile lor, — pornesc mișcarea de adunări populare politice, și de sine.

La Zlatna e convocată pe azi, Sîmbătă în 31 Septembrie, o mare

adunare populară

avînd ca program: 1. Organizarea cercului electoral; 2. Desbatere asupra votului universal.

La adunare sunt invitate comunele Zlatna, Viltori, Valea-Dosului, Trimpoele, Petringeni, Valea-Bulzului, Galați, Feneș, Presaca, Poiana, Nicheșu și Tăuți.

Aflăm cu bucurie, că la adunare va merge să fie de ajutor și să dea încurajare poporului, dl deputat Dr. Ștefan C. Pop.

Avem toată nădejdea că adunarea va fi una din cele mai impunătoare și serioase, vrednică de numele bun al fraților noștri din Munți!

Grăunțele pe gătate!

Sfătoșenia politicianilor kossuthiști, mari și mici, e pe infundate. Ei au zis: pînă Impăratul nu ne dă comandă ungurească în armată, *nu mai plătim dări* și nu mai dăm soldați. Și au pus pe cei dela comitate să hotărască a nu mai strînge dările, ba a nu le mai primi nici dela cei ce ar veni să le plătească de voe bună. Căci, au zis ei, prin asta facem să nu mai aibă Impăratul de unde să-și plătească cătanele, să-și copere cheltuielile cu Curtea și diplomația, — etc., și va fi silit a ne face pe voe, ca să revenim și noi la plătire. De aceea în âst-an nu mai silește nimenea pe oameni să plătească dările.

Dar' acesta e joc cu o sabie cu două tăișuri. Și pînă să se taie în ea Impăratul cu ai săi, au început a să tăia rău tocmai cei-ce au adus aceste hotărîri: slujbașii comitatelor voincoase! Că în cassa statului tot mai sunt bani pentru trebuințele cele mai mari, și tot vin din vămi, din licenții, dela trenuri și poste, etc., dar' cești dela comitate iute s'au trezit cu gura 'n pod!

Pîn'acum au mai făcut ce-au mai făcut, că comitatele au mari ajutoare dela stat, și pîn'acum guvernul le-a tot trimis ajutoarele, — dar' acum guvernul a hotărît, că la 1 Octobr' nu mai trimite comitatelor celor cari ajutor s'au pus în contra strîngerii de dări (cum e și comitatul nostru al Hunedoarei), — nu le mai trimite creițărușii, cu cari ei își plătesc slujbașii ca să facă greutăți guvernului! Și fiind-că din comitat încă nu mai incurge nimic, ei sunt ajunși la fundul sacului, și nu mai au grăunțe de ros! Poate că acum la prima vor mai avea „Halbe-Portion“, porții de jumătate, dar' la ceea-laltă primă, e gata de tot! Vor înghiți găluște de „patriotism“

Bieții noștri înțelepți dela varmeghia Hunedoarei, nu știu ce să facă. S'ar da înapoi, cerînd dările, li-e rușine. Iar' foamea-i doamnă mare, ei li trebuie grăunțe! Ce să facă? Iacă ce s'au înțeles să facă:

Au dat o rugare „secretă“ către primăriile orașelor și comunelor, să se dea cu buna pe lingă oameni, și

să-i învețe următoarele: Tot omul să meargă să-și depună darea cu un libel deosebit la băncile ungurești din comitat, așa ca atunci cînd să va deschide iar' plata, ei să aibă banii gata la bănci, spre a le plăti, ferindu-să vezi Doamne, de execuție. etc. Cită grijă părintească față de bieții oameni! — Iar' cu băncile apoi s'au înțeles, că ele să dea ajutoare înainte, à conto sumelor ce le plătesc oamenii!.. Adecă să fie ele mijlocitoare: fala patriotismului cu mână dreaptă respinge dările, dar' stînga o întinde cătră bănci dupa creițări strînși de ele din dările „respinse“...

Ce joc ridicol și frivol!

Noi încă îndemnăm, cum am mai îndemnat, pe oamenii noștri, să-și depună dările la bănci, — dar' pe numele lor propriu, ca bani ai lor proprii, după care *cametele să și-le ridice ei înșiși* atunci cînd va fi sosit timpul a le duce la oficiile primitoare de dări. Ce lipsă ar avea oamenii să lase banii la bancă, pe numele că-s dare, perzîndu-și interesele după ei, cînd pentru întîrzierea plăților acum nu li-să pot cere camete de întîrziere! Depuneți banii, dar' pe numele propriu, ca cametele ce le plătește banca, să vi-le plătească vouă înșivă! Și depuneți numai la băncile românești!

Pîne și vot!

Socialiștii unguri s'au desbinat în două. Un rînd, cei mai noi, zic că țin și la națiune și anume cer și ei, ca limba ungurească să se introducă în armată, fiind o trebuință a „națiunii“ (înțelege: maghiare), dar' alătura cu limba ungurească în armată, să se introducă și votul universal la alegeri, anume vot secret, după comune. Aceștia fiindcă-s și „naționaliști“, ca mâne să vor mulțumi și cu aceea ce vreau bunăoră kossuthiștii, că numai Ungurilor să li-să dea vot universal, dar' celor-ce nu știu vorbi și scrie ungurește, nu. Aceștia-s suchiați ca și soldații din taberele lui Kossuth. Ei să zic socialiștii noi, nou organizați.

Ceialaltă însă, partidul cel vechiu, cosmopolit, care nu dă pe naționalitate atîta, și ei sunt cei mai mulți, zic: Nu de comandă ungurească ne doare pe noi, ci de aceea, că n'avem pîne să trăim și n'avem drepturi acolo unde datorințe ni-să pun în cîrcă! *Pîne și vot* cerem noi, ca prin ele să se mai schimbe fața țării, să mai dea înainte și biețele pături ale poporului sărac!

Cei „noi“ (socialiști naționaliști) țin adunările lor sub steag tricolor roșu-alb-verde, unguresc. Cei vechi însă sub steag *roșu* ca focul, care e al socialiștilor din toate țările. Aceștia unde vād steag unguresc, îl zmulg și-l rup, strigînd mereu: pîne și haine și vot dați-ne, nu zdrențe tricolor și foame.

Au fost și zilele acestea mai multe adunări de-ale lor în țară. Ei cer și schimbarea dărilor, aducîndu-să lege, că cine n'are venite din gospodăria lui mai mult de 1000 coroane, să nu plătească nici o dare! Plătească dări cei cu venite mai mari, aceia apoi plătească și pentru cei săraci! Cînd însă să va putea ajunge a să aduce astfel de legi, numai Dzeu poate prevedea.

Pășania kossuthiștilor la Viena.

Căpitaniii partidelor maghiare, au pățit azi săptămîna la Viena o rușine, ca și care mai rar s'a văzut pe capul unor bărbați politici ce să țin a fi tarii și marii în o țară: Maiestatea Sa Impăratul-Rege i-a chemat la sine pe capii kossuthiști, cari s'au și dus la Viena cu mare alaiu, încunjurați de zeci de deputați și sute de gazetari. Aci s'au pus în paradă și s'au înfățișat năntea Maiestății-Sale cu nădejdea și încrederea, că acum Impăratul le imbie pace, întră în tîrgueli cu ei și-l storc cît pot, și vin acasă cu sacul plin de biruințe naționale, și mulțimea are să le iasă în cale cu scaunele ministeriale nou căptușite, și ei numai să se arunce în ele! Și apoi: fii fericit Maghiare. Al tău e piciorul lui Dzeu de azi încolo!

Cînd colo Impăratul ce face cu ei? Îi lasă să între în sala lui de primire, să se așeze țațoși, apoi intră la ei, ei să pleacă pînă mai la pămînt năntea lui, El îi salută rece, militărește, (că venise îmbrăcat în haine de general, cu sabia) apoi le spune, rece de tot, că de ce i-a chemat:

„V'am chemat, zice nemțește, să vă spun, că aș dori să luați odată conducerea țării Dvoastră, să n'o mai lăsați în halul în care să afla. Și v'am chemat să vă dau eu însumi programul pe temeiul căruia puteți lua guvernul. (Și le cetește de pe o hîrtie, ungurește):

1. Comandă ungurească și limba de regiment ungurească, să n'o mai cereți, că nu vi-o dau cu nici un preț!

2. Învoirea pragmatică veche, ca și la armată, rămîne neschimbată și la diplomație (trimișii țării în afară, în țările străine);

3. Pactul economic cu Austria poate fi revăzut, cu știrea dietelor amînduor țării;

4. Încolo luați chezeșce că să votează toate cheltuețele de lipsă țării, și recruții.

Apoi o dă iar' pe nemție cu ei:

„Dacă primiți așa, zice, fiiți miniștri. De unde nu, Dvoastră să fiiți răspunzători pentru năcazurile, încurcăturile și mizeria ce va cădea peste țară!“

Apoi punînd hîrtia cea ungurească cu plăcinta, în mina lui Kossuth, le zice: „La asta răspunsul să-l dați la ministrul de externe Goluchovski, nici nu mie!“

Și salutîndu-i militărește, le arată că a gătat cu ei, pot să plece!

Nu mai cinci minute a ținut primirea lor întreagă, și au fost expedați afară din palat! Ei au plecat umiliți, zdrobiți, opăriți. De atunci clocoțe foile lor de năcaz și de supărare, că în ce chip a fost batjocorită „națiunea“ pe care cei 5 inși o reprezentau înaintea Tronului.

Năntea de plecare.

De tot hazul sunt sfîrcăelile cu cari „conducătorii“ s'au pregătit să meargă înaintea Impăratului. Maj. Sa chemase numai pe 4 inși, președinții celor 4 partide ce-s în tovarășia kossuthistă. Dar' Kossuth îndată a scris la cancelaria de curte, că e mare „greșală“ că nu e chemat și Apponyi, că el deși nu e cap de partid, dar' e om greu (și lung, cît o păjînă) în partid. Ar fi bine să-l cheme și pe el. Că ar fi, vezi dta, păcat să lipsească un cap ca alui Apponyi dela o sfătuire mare ca asta, care va aduce — gîndeau ei — schimbarea feței țării. Cei dela cancelaria Impăratului,

îndată au chemat și pe Apponyi, să vie dară și el. Și-or fi zis, afurisiți, în sine: Haida! La așa o zamă și la așa plăcinte, cum vă așteaptă, haideti toți, haideti cu familia întreagă!

De fapt Apponyi n'ar fi putut fi mai rău ciufuit ca așa, că nu l'au lăsat în pace, ci l'au dus și pe el, ca lucru mare — la lucru mare!

Alles hin...

Intorși dela Curte, „conducătorii națiunii“ s'au dus la hotel și au povestit, întristați, ce au pățit. Un deputat ungar scrie despre cele ce a văzut acolo, că s'au pus la amiazi la masă, și public grozav umplea sala la celelalte mese, iar ei nici nu puteau mânca de întristați ce erau. Cum le aduceau mîncările, așa le și duceau chelnerii, neatinse. Și pe cînd își „petreceau“ ei mai bine așa, muzica a început dintr'una a le cînta nostimul cîntec vienez „Ah, du lieber Augustin, Augustin, — Alles ist hin, alles ist hin!“.

Huidueli.

N'au scăpat „conducătorii“ nici de huidueli. Mulțimea, mai ales socialişti, îi întimpina pe strade cu huidueli, abțug-uri și au și scuiplat după ei. Iar Ungurii de acolo s'au luat la bătaie cu cei-ce huiduiau, de a trebuit să facă miliția pace între ei!

Ce-o fi?

Că ce va eși din lucrul acesta, știe singur Dzeu. Ajunși acasă, kossuthiștii au ținut sfat, și mai ales mare adunare au acum în 3 Octomvrie, — și au hotărît că ei nu s'au supun voinței Măiestății Sale, și țin țara împedecată și mai departe, dacă nu le împlinesc cererile!

Până unaltă treburile vor fi conduse și mai departe de guvernul lui Fejérváry, pentru care pare că iar răsare — luna...

Toți Ungurii în toată țara sunt aprinși foc de felul cum M. Sa a primit pe capii „națiunii“, că nu le-a dat nici răgaz să își caște gura naintea lui, ci le-a cetit numai porunca și le-a dat drumul. Și ei nici unii nici prin minte n'au visat că ce-i așteaptă, că de știau, nu-i trăgeau nici cu biboarce până la Viena!

Foaia pe tău...

— »S'a întors foaia pe tău, și toți ne vorbesc de rău!«

Așa să tingue »Bud. Hirlap«, frun-

FOIȚA

Diamantul.

Eram prieten bun cu preotul rusesc din Bruxella. Ne iubiam ca niște adevărați ortodoxi sau pravoslavnici, cum zicea el. Aproape în toate Duminecile și sărbătorile mă duceam de ascultam serviciul dumnezeesc în capela rusească, și după serviciu, părintele B. mă invita la cite-un pahar de ceai, iar la plecarea îmi mai da și cite-o prescură. La sărbători mai mari eram întotdeauna oaspele său dimpreună cu alți doi prieteni ai mei și ne petreceam foarte bine.

Preotul să bucure de-o vază foarte mare din partea coloniei rusești din Bruxella. Chiar cei-ce treceau numai prin capitala Belgiei, avînd lipsă de vre-o informațiune, să adresau totdeauna la el. Cei de rang mai înalt îl invitau la hotel, ceialalți să duceau și-l căutau acasă și-n ambele cazuri, preotul era foarte îndatoritor; un adevărat creștin, din acest punct de vedere.

Într'o zi părintele B. veni la mine și-mi spuse, că de oare-ce eu cunosc limba germană, să-l însoțesc până la cutare hotel unde o damă rusă din înalta societate, voește să trimită la

tașul între foile maghiare. Eram deprinși, povestește el, ca în lupta noastră pentru libertate. să întimpinăm spriginul simpatic al Europei, îndeosebi pe cel al poporului Englez.

»Cu uimire băgăm de seamă acum, că în lupta noastră de azi (contra împăratului și limbei de armată), ne lipsește chiar și acest razim! Organele presei engleze, acele foi puternice universale, a căror glas e auzit pe toate punctele globului pămîntului, ori că iau poziție hotărîtă contra noastră, ori nu ne iau în apărare cu energie. Și nu numai foile cele apropiate de guvern (cari ca foi oficioase sunt mai mameluțe în ori-ce treburi, chiar și din străinătate), dar și foile opoziției și cele ce stau în afară de partide, (sunt contra luptei kossuthiste maghiare).

VORBIREA dep. Dr. A. Vlad la Romos.

Dăm în cele următoare vorbirea pe care a ținut-o deputatul Orăștiei în adunarea dela Romos despre care am raportat în numărul trecut. Tot cam aceasta a ținut-o și la Pricaz. Iată-o:

Stimați alegători și iubii frați!

Mi-am ținut de datorință a mă înfătoșa înaintea DVoastră pentru a-mi spune părerile în fața situațiunii încurcate și a crizei grele, în care s'au află țara și Monarchia (împărăția) întreagă, și a vă da seama despre ținuta mea și a soților mei din dietă.

Sfîrșitul alegerilor generale a fost precum să știe, infringerea totală a partidului „liberal“, care timp de mai bine ca treizeci de ani a guvernat această nefericită țeară, asigurîndu-și prin forță și corupțiune, majoritate. Felul de guvernare al partidului liberal a trebuit să aducă cu sine discreditarea totală a sistemului dualist.

Criza parlamentară și constituțională este urmarea firească a sistemului greșit de guvernare urmat dela 1867 încoace. Anume la 1867 Maghiarii au abzis de dreptul țării la o armată neatmîntoare, și s'au învoit și la aceea, ca diplomația să fie comună cu Austria, dar în schimb ei să aibă mână liberă față de naționalități.

Nici o națiune din lume nu poate abziice pentru totdeauna de neatmîntarea sa totală, este deci firească por-

o adresă oare-care o scrisoare nemțească și fiind-că ea nu cunoaște limba, să-i fiu eu pentru citeva minute secretarul ei.

Îi răspunsei, că mă învoesc cu toată dragostea și cite-va minute în urmă eram pe drumul în spre hotel. Ajungînd la ușa camerei în care locuia dama rusă, băturăm în ușe și după-ce ne răspunse o voce delicată, cam răgușită, intrarăm.

După-ce mă prezentai, dama rusă îmi spuse, fără să se ridice de pe fotoliu, că ea e baronesa cutare. Era foarte mică de stat, tunsă și îmbrăcată într'o rochie de mătăasă. După-cum o judecam eu, trebuia să aibă dela 55—60 de ani și după părerea mea, era o damă foarte interesantă, care par'că n'ar fi fost în toate mințile.

— Dta ești aristocrat? mă întrebă dama, făcîndu-ne săm să ne așezăm pe o canapea.

— Nu, doamnă! n'am avut fericirea a mă naște din părinți aristocrați. De altfel, sunt foarte mulțumit cum sunt!

— Păcat, că nu ești aristocrat. Căci vezi dta, Dumnezeu a lăsat deosebiri între oameni, întocmai ca și între petri d. ex., și tot e mai bine să strălucești în inelul vre-unui prinț ori rege, decît să te calce oamenii și dobitoacele pe drumuri.

Eu mă uitam lung la părintele și părintele la mine.

nirea Maghiarilor pentru eluptarea neatmîntării lor. Și era lucru firesc ca curentul independist să crească în măsură cu întărirea elementului maghiar, deci jertfirea și slăbirea naționalităților a trebuit să aibă drept urmare întărirea curentului contrar dualismului. Greșala colosală politică dela 1867 și de atunci încoace, — a cărei urmări rele le vedem astăzi, — zace într'aceea, că elementele acelea au fost neglijate și slăbite, cari puteau și trebuiau să fie un razim puternic al dualismului, iar în contul acestor elemente a fost menajat și întărit numai elementul maghiar, care vrînd-nevrînd trebuia și trebuie să tindă la independență deplină, deci era și este un dușman firesc al dualismului!

Nu era lipsă de mare cumîntenie politică de a prevedea, că șovinismul maghiar crescut la nesfîrșit, să nu s'au mai mulțamească numai cu concesiuni față de naționalitățile nemaghiare, ci să caute a să ridica și în armata comună! Era foarte firească această pornire cu atât mai virtos, că dela 1867 încolo sub masca dominațiunii de rasă, s'a introdus o adevărată dominațiune de clasă, care nu putea fi altfel justificată înaintea mulțimii, decît gîdilind orgoliul național. De aceea vedem partidele maghiare supralicitîndu-să în șovinism față de naționalități, de aceea vedem opoziția maghiară pășind cu pretenziunile sale naționale față de armată. Urmarea acestei politici greșite a fost căderea, ba a-și putea zice, nimicirea partidului liberal. Dacă în țara noastră ar fi domnit stări normale și dacă noi naționalitățile nemaghiare am fi fost politicește mai mature și nu am fi fost așa de prăpădite după cum suntem, căderea partidului liberal trebuia să urmeze din pricina noastră, pentru că dominațiunea guvernului liberal contra noastră a fost îndreptată, contra noastră a păcătuit mai mult acest partid nefericit, care, spre rușinea noastră, din cercurile noastre își alegea majoritatea.

Astăzi cu toate că partidele, cari stau pe baza dualismului, sunt încă în majoritate, totuși existența lui este serios amenințată și avînd în vedere dezvoltarea istorică a raporturilor între Ungaria și Austria, rezultatul final al crizei să poate ușor prevedea și va trebui o colosală sfortare a factorilor,

— Să mă iertați, doamnă, zise părintele, era vorba de-o scrisoare în limba germană!

— Adevărat! răspunse baronesa. Și adevărat ești cel cu limba nemțească? adaugă ea, uitîndu-să la mine. Bine, bine, foarte bine! Eu am niște afaceri cu o bancă din Drezda și pentru o mai mare înțelegere între noi, corespundez cu ea nemțește. Binevoește te rog a scrie, cum voiu dicta eu.

Conținutul scrisorii era următorul: Cum ea își așea capitalul plasat la o bancă din Drezda, cerea să i-se trimită de grabă suma de 4000 franci, avînd de gînd să întreprindă o călătorie mai lungă.

Cînd scrisoarea fu terminată, o iscăli și o sigilă cu sigilul ce înfățișa armele familiei ei, o puse apoi în plic, scrise adresa în franțuzește și chemă pe un băiat de serviciu, ca s'o ducă la poștă.

Misiunea mea terminată, mă ridicai să plec, ca să nu mai aud vre-o năzdrăvanie din partea doamnei baronese ori să mă mai asemenea cu petrile drumurilor, pe cari le calcă toți oamenii și toate dobitoacele....

— Mai rămîneți! ne strigă atunci doamna baronesa, mai rămîneți, să luăm împreună cite-o cafea turcească. Ne așezarăm iarăși la locurile noastre, fără să zicem o vorbă.

Baronesei să vede, că nu-i prea

cărora le zace în interes susținerea formațiunii actuale a Monarchiei, — de a împedea desfacerea legăturilor dintre Austria și Ungaria.

Partidele coaliționate, adevă majoritatea parlamentului stăruie pe lîngă limba de comandă maghiară, iar Coroana respinge împlinirea acestei cereri, a cărei împlinire de altfel nu înseamnă rezolvarea definitivă a crizei, ci în realitate formează întiul paș spre uniunea personală, adevă spre desfacerea Ungariei de Austria rămînd a mai fi legate între ele numai prin persoana Domnitorului. Introducerea limbei de comandă ungurești nu este altceva decît începutul licidării (bancrotării, dualismului, adevă a forme de azi dintre cele două state.

De aci să înțelege țaria cu care Coroana nu voește să împlinească cererile opoziției. Conflictul între majoritatea parlamentului și Coroană a avut drept urmare, că după căderea guvernului Tisza, nu a ajuns coaliția la putere, ci Maiestatea Sa a fost silit să-și denumească un guvern de trecere, adevă pe guvernul lui Fejérváry. Numirea guvernului acestuia împlăntat (adevă fără razim pe vre-un partid din parlament) a turnat oleu pe foc. Opoziția întărită prin această măsură, a decretat și organizat „rezistența pasivă“ peste întreagă țara, față de care guvernul nu a putut face nimic.

Nereușindu-i guvernului nici chemarea de a mijloci preluarea guvernării din partea majorității, guvernul Fejérváry s'au ocupa serios cu gîndul de a-și face el un program nou, democratic, pentru de a încerca pe temeiul acestui program să-și cîștige o majoritate parlamentară, făcînd alegeri nouă. Guvernul Fejérváry nutrea speranța, ca pe temeiul unui program radical democratic, a cărui punct esențial era sufragiul universal, să putea cîștiga o majoritate favorabilă lui. Încercarea aceasta poate ar fi avut sfîrșit bun, presupunînd, că guvernul ar fi inaugurat o politică mai dreaptă față de naționalități. Durere, în privința aceasta și acest guvern a urmat direcțiunea șovinistă de pîn' aci. Dovadă ordonanțele ilegale a ministrului de culte Lukács, prin cari să are în vedere îndeplinirea măsurilor din proiectul lui Berzevicyz despre maghiarizarea școalelor noastre, pe această cale neiertată. Prin darea acestor ordonanțe,

plăcea tăcerea, căci preparînd cafeaua, începuseră:

— Poate doriți, domnilor, să știți ceva din viața mea? Nu-i așa, că v'am ghicit gîndurile? Ei bine, ascultați atunci! Cînd m'am măritat eram numai de șasesprezece ani. Bărbatul meu, întocmai ca și tatăl meu, era baron, baron rusesc, să înțelege. Am trăit împreună vre-o cincisprezece ani, partea cea mai mare în Rusia și vre-o cîțiva ani, în diferite țări din Europa. Copii n'am avut. Bărbatul meu era un om brutal, nesuferit, și nici pe dede parte nu era la înălțimea educației mele. Așteptînd mereu să se îndrepte, să fie altfel și observînd în sfîrșit, că toate așteptările mele sunt zadarnice și, că e imposibil să mai trăim împreună, ne-am divorțat.

Cafeaua era pregătită. Baronesa ne puse înainte cite-o ceașcă și apoi continuă:

— După-ce m'am divorțat, am plecat din Rusia. Am fost în toate orașele mari ale Europei, am jucat ani întregi roluri de diplomat și am fost de citeva-ori în audiență la înalul pontifice dela Roma. Cu toate silințele cardinalilor de acolo, de a mă converti la religia catolică, am rămas însă tot ortodoxă și nu-mi pot închipui, că va fi o putere în lume, care să mă abată dela religia mea. Am cutreerat apoi toată Italia; în Veneția, Florența și Neapole mi-am petrecut

naționalităților nemaghiare le-a fost făcută peste puțină susținerea politicii favorabile Coroanei.

Cu toate acestea, ministrul de interne de sigur nu fără învoirea Coroanei a pus pe tapet chestiunea sufragiului universal și astfel a dat impuls, ca mulțimea poporului, scoasă din cadrele constituțiunii să înceapă o agitațiune ne mai pomenită pentru cîștigarea sufragiului universal. În fruntea mișcării s'au pus socialişti, dară nici partidele naționaliste nu au putut sta cu mâinile în sîn. Votul universal este doar un punct de frunte și al programului nostru. Doar și proiectul de adresă subscris și prezentat parlamentului de grupul naționalist, semnalase deja, că rezolvarea mulțamitoare și definitivă a crizei nu s'au poate aștepta, decît dela un parlament ales pe baza sufragiului universal! Fără de a sprijini deci guvernul, eram în chip firesc obligați a convoca adunări de popor și de a lua poziție pentru sufragiul universal și vom urma cu mișcarea începută și după căderea guvernului, pentru-că numai astfel putem face propagandă principiilor noastre și numai în chipul acesta putem lucra pentru închegarea și organizarea partidului nostru.

Mișcarea ridicată pe tema sufragiului universal, a băgat groază în acele cercuri, cărora le era teamă, ca votul universal să pună capăt dominațiunii de neam (maghiar) și de clasă. Să începuse deci uneltirile la Viena în contra programului prezentat de Fejérváry. Și intrigelor aristocrației maghiare, care nu s'au sfîit a pune în mișcare chiar și pe prim ministrul Gautsch, este a să mulțumi, că programul guvernului nu a fost întărit de Maiestatea. Guvernul Fejérváry a căzut deci pe tema sufragiului universal și încercările pentru rezolvarea crizei, să încep din nou. Luăm cu părere de rău la cunoștință, că tocmai chestiunea sufragiului universal a fost pricina căderii guvernului Fejérváry și ne pare rău că la Viena să împotrivesc largirii în acest fel a dreptului electoral asupra tuturor cetățenilor.

Să nu credeți însă, stimați alegători, că chestiunea sufragiului universal este prin aceasta îngropată. Nu! Căci masele fără drept vor cere mai departe cu stăruință drept electoral și la urma urmelor totuși vor fi nevoiți a li-l da! Căderea guvernului Fejérváry

mai bine. Dela o vreme, mi-s'a urft însă și de Italia, am venit la Bruxella și cred, că nu mă voiu mai muta nicăiri de aici.

— Eu cred, zise atunci preotul, că mai bine a-ți face, dacă v'ați reînapoia în Rusia. Acolo e patria d-voastră....

— În Rusia? adause baronesa cu indignare. În Rusia? Nu pot decît să urasc această țară, țara urșilor, cum o numește apusul cu drept cuvînt, căci acolo mi-s'au vestejit tine-rețele mele!

Preotul rămase, ca împetrit. Era un patriot înflăcărat și un naționalist de frunte. Dar simți imediat, că cu doamna baronesa tot n'a ajunge la nici un rezultat, ori-ce ar zice, și tăcu, ne-mai făcînd nici o observare.

Într'acestea dna baronesa scoase dintr'un dulap, un costum de marinar.

— Iată costumul meu de călătorie! zise ea, arătîndu-ne haina.

— Dar, zisei eu, îmi pare-că costumul ce ni-l arătați e bărbătesc....

— Așa să poartă pe mare și bărbății și femeile! adause ea. Îmi pare-că dta n'ai prea umblat prin lume!

— Prin lume tot am umblat, adăugă eu, dar prin apă e drept, că n'am prea umblat....

— Dar nici eu n'am de gînd să umblu prin apă, ci pe apă. Te rog să nu-mi profetești lucruri rele...

(Va urma)

ales că erau de față și multe coconite. Zis și făcut.

De grabă au arangiat toate și a început punctul de forță — tragerea sorților.

Ciștiștoarea norocoasă a fost o tinără și frumoasă fată, care îndată după ce i-a fost împărțit sfârșitul lotăriei s'a dus și a cerut ciștiștigul.

Oaspeții insuflați au vrut să țină și conunia și și ospățul acolo pe loc; dar' la rugarea miresei ciștiștoare și a mirelui ciștiștigat li-s'a mai acordat un timp de cugetare.

S'a putut vedea însă că nici unul nu erau contra, dar' totuși isbiți de bucuria clipei să prefăceau a nu să putea hotărî în pripă.

Mai tîrziu s'au căsătorit și pe cînd „umilit subsrisul“ scrie aceste șire părechia norocoasă își face călătoria de nuntă prin Europa ca mire și mireasă... Așa's Americani! Să le fie de bine!...

*

Uriașă prăbușire de stîncă. Intre stațiunile Lendgastein și Vaxenbach s'a întimplat în 17 Septembrie o așa prăbușire de colț de munte, că a astupat cu totul sub materialul căzut calea ferată, ridicînd un mic munte pe ea, Umblarea trenurilor e întreruptă, ba și trecerea cu picioarele e peste puțînță, Călătorii încunjură pe alte linii departe. S'a desprins o muche de deal și stîncă, și au căzut huruind grozav, mii de cară de piatră și pămînt peste linia ferată.

*

Ucis prin streang a fost zilele astea conducătorul socialist Caspriciac la Varșovia, pentru conducerea unor tulburări socialiste cari au făcut stricăciuni mari și omoruri. Socialiștii au făcut demonstrațiuni mari contra uciderii lui. În ziua aceea toate fabricile

au fost silite să stee închise, că toți lucrătorii au eșit să demonstreze pentru fratele lor. — Cînd gidele l'a îmbrăcat în cămașa de moarte și legîndu-i mâinile l'au scos afară, osînditul să părea înfrînt de tot, și deși e abia de 46 ani, părea moșneag bătrîn. Dar' vîzînd multimea s'a îndreptat și a pășit cu pași siguri spre locul de perzare și s'a lăsat fără împotrivire să fie ucis, dar' cînd i-a pus ghițul în gît, el a strigat cu glas mare: „Trăiască revoluția!“ apoi a murit. Guvernatorul cetății n'a dat voie soției și fiului lui, să-și iee rămas bun dela nenorocitul lor soț și tată.

ANUNȚ.

Din cauze familiare este de vânzare eventual închiriare

o prăvălie de coloniale, fier, etc., investită și cu licență de beuturi cu un reveriment anual de 120.000. cor. — Condițiunile mai detăilate să pot afla dela

4— **Augustin Dima**
Lupény (com. Hunedoarei).

Un învățăcel

din casă bună să primește numai decît în lucrătorea de pantofărie a subsrisului.

3—3 **Ioan Vărmăgean**
măestru pantofar
în Orăștie — Szászváros.

Un comis.

În prăvălia de manufactură a subsrisului, poate găsi aplicare numai decît

UN COMIS

pe lîngă condițiuni favorabile

Condiție stabilă.

Teodor Dobo

1—3 comerciant
în Săliște (Szelistye, Szeben m.)

O calfă mai în etate să acceptează numai decît în neguțătoria de manufactură a subsrisului

1— **George Baciu**
Orăștie.

Sz. 543—1905. vgrh.

Arverési hirdetmény.

Alulirótt bírosági végrehajló az 1881. évi LX. t. cz 102 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az algyógyi kir. járásbíroságnak 1905. évi Sp. I. 274/4 számú végzése következtében Dr. Margita János ügyvéd által képviselt Beka Petru javára Beka Nikulae és t. ellen 140 kor. 70 fill. s jár. erejéig 1905 évi július hó 17-én foganasított kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 1105 kor., becsült következő ingóságok, u. m., szarvas-

Un scriitor

cu serisoare frumoasă și cu praxă în cancelarie advocațională, — caută loc în cancelarie advocațională, eventual notarială.

Adresa o dá Administrația foii noastre.

Anunț.

La subscriul află aplicare un băiat de 13—14 ani ca

INVĂȚĂCEL

Să recere ca băiatul să știe scrie și ceti.

Hunedoara (Vaidahunyad) Sept. 1905.

3—3 **NICOLAE POPESCU**
măestru rotar.

CANCELARIA ARCHITECTULUI ROMÂN:

IOAN NIȚA.

Arad, József főherceg-ut 1 sz.
(lângă „Victoria“).

marhák, szekér, sertés és kecskék nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az Algyogyi kir. járásbíroság 1905-ik évi V. 256/2 számú végzése folytán 140 kor. 70 fill., tőke-követelés ennek 190 . évi hó napjától járó % kamatai, 1/3% váltódíj és eddig összesen 81 kor. 18 fillérben bíróilag már megálapított költségek erejéig, Nadasdia községben vegrehajtást szenvedők lakásán leendő megtartására **1905 évi október hó 12-ik napjának délelőtti 10 órája** határidőül kitézetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly magjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alul is, el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. § értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Algyogy 1905 évi szept. hó 23 napján.

Rusuly Imre,
kir. bir. végrehajtó.

Sz. 10251—1905 tkv.

Arverési hirdetmény.

A hátszegi kir. járásbíroság mint telekkönyvi hatóság Dr. Jencsiu Tamás ügyvéd által képviselt Clecán Péter puji lakos végrehajlatónak Steiner Vilmos pékmetser nagybecskereki lakos végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében közhírré teszi, hogy végrehajtónak 214 kor. tőke, ennek 1905. évi márczius 9-től járó 5% kamatai 33 kor. 30 fill. eddig megállapított per és végrehajtási valamint a jelenlegi 27 kor. 50 fill. és a még felmerülő költség iránti úgy a csatlakozottnak

kimondott Gerber Guidónak 180 kor. tőke és járuléka iránti követelése végett Steiner Vilmos végrehajtást szenvedőknek a dévai kir. törvényszék, puji kir. bíróság területéhez tartozó Lupény községi 382. sz. tjkvben A † 2 rsz. 1116/1b, hrsz. a felvett egészingatlanát rendszámokénti részletekben az egyidejűleg kibocsátott árverési feltételekben részletezett összesen 1400 kor. kikiáltási árban **1905. évi november hó 27-ik napjának d. e. 10 órakor** Lupény község előljárósága házánál megtartandó nyilvános bírói árverésen a legtöbbet ígérőknek esetleg a kikiáltási áron alól is elfogja adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak bánatpénzül az ingatlanok kikiáltási árának 10% készpénzben vagy a kormány által óvadék képesnek nyilvánított értékpapírban a melynek névértéke 2/3-ad részéig fógadtatik el csupán a kiküldött kezéhez letenni avagy annak előzetes bírói letétben helyezését tanúsító szabályszerű elismervényt átsszolgáltatni.

Vevő köteles a vételár felerészét az árverés napjától számított 30 nap alatt a másik felerészét ugyanazon naptól számított 60 nap alatt az árverés napjától járó 5% kamataival együtt a hátszegi kir. adóhivatal mint bírói letétpénztárnál befizetni. A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni.

A megállapított árverési feltételek a hivatalos órák alatt a tkvi hatóságnál ugyszintén Lupény község előljáróságánál vagy a bírói kiküldöttéknél megtekinthetők.

Az elrendelt árverés a fentirt tjknek C. lapján feljegyeztetni rendeltetik.

A kir. járásbíroság mint tkvi hatóság.

Hátszeg, 1905. évi szept. 7-én.

Olvashatatlan
kir. aljbíró.

Creamul și săpunul de benzoe mygdale conservează mai bine fața și mâinile!

Preparatele lui Cornel Demeter

să pot căpăta în apoteca
N. Vlad, Orăștie (Szászváros).

Esență contra stelnițelor. Prin întrebuițarea acestuia să nimicesc sigur stelnițele. Prețul 40 și 80 fileri.

Prav pentru scabi și ruși. Aces prav nimicește goanțele aceste atit de neplăcute. 1 pachet 40 fileri.

Hirtie pentru prindererea muștelor. 1000 să prind pe aceasta și costă 1 foaie numai 10 fileri.

Prav contra molilor. 1 cutie 40 fileri.

Prav contra asudatului picioarelor. 50 fil.

Prav contra opărelei la copii. 50 fileri.

Prav limonadă. Cu acesta să poate prepara o limonadă foarte plăcută răcoritoare. 1 praf 10 fileri.

Prav pentru îngrășarea porcilor, vitelor și cailor.

Vacile dau lapte mult prin întrebuițarea acestuia. Preț. 60 fil.

Crêmă benzoe mygdale. Albește și înfrumșează pielea, delaturează petele și alunițele de pe față, precum ori-ce fel de necurătenii a pielii. Conținutul e de tot nesticăcios pentru piele. Prețul 60 fileri.

Săpunul de benzoe mygdale, foarte fin pentru piele. Prețul 70 fileri.

Poudre Veturien. Cel mai excelent și fin pudur. Prețul 1 cor.

Instrucțiuni pentru prepararea rumului, a diferitelor liqueruri și diferite beuturi!

!!Thee foarte fină!!

Alegere mare in perii de dinți, in diferite prețuri.